

Тема. Означення, додаток і обставини як другорядні члени речення (повторення) Мета:

- •узагальнити й систематизувати знання з розділу «Другорядні члени речення»;
- •сформувати цілісну систему особистих знань з теми;
- •*розвивати* творчі вміння самостійно розв'язувати нові пізнавальні завдання

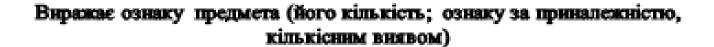
Епіграф до уроку

У Шевченкові я бачу і відчуваю відчуваю красу людської душі, це справжній співець свого народу. К. Станіславський

Додаток	Означення	Обставина
означає предмет	вказує на ознаку предмета	вказує на ознаку дії (місце, час, причину, мету, спосіб)
	Питання	
кого? чого? кому? чому? кого? що? ким? чим? на (у) кому? на (у) чому?	який? чий? котрий?	де? куди? звідки? коли? чому? як? з якою метою?
The state of the s	Підкреслення	国际 和由于14.00年 16.00年
(пунктирна лінія)	(хвиляста лінія)	(риска-крапка)
	Приклади	BERTHAND TO THE THE
Я милуюся (чим?) каштанами (під чим?) під травневим дощем.	Місто (яке?) Чернігів розташоване (на якому?) на правому березі Десни.	Школярі (коли?) навесні поїхали (ку- ди?) на екскурсію (куди?) до Умані.

Відповідає на запитання який? які? яка? яке? чий? чия? чиї? скількох? котрий? Означення

Виражається прикметником, дієприкметником, дієприкметником, іменником або займенником у непрямому відмінку, інфінітивом

Пов'язується з підметом, присудком або іншим другорядним членом речення (додатком і обставниюю)

Спробуйте розповісти про красу Дніпра, вживаючи речення, що складаються лише з головних членів. Який висновок можна зробити про роль другорядних членів речення?

тра мино шыдше.

Прочитати речення. Виписати з них словосполучення, до складу яких входять означення. Вказати вид означення за способом вираження (узгоджене чи неузгоджене). Визначити спосіб їх морфологічного вираження.

❖ Реве та стогне Дніпр широкий

Сердитий вітер завива, Додолу верби гне високі, Горами хвилю підійма. («Причинна»)

Умивай же біле личко
 Дрібними сльозами,
 Бо вернулись москалики
 Іншими шляхами.

(«Катерина»)

Т цвіт королевий
Схилив свою головоньку
Червоно-рожеву
До білого пониклого
Личенька Лілеї.

(«Лілея»)

...ПринеслаВоди погожої з криниці,І молоко, і сир козлиціЇм на вечерю подала.

(«Марія»)

• Творче моделювання

Змоделювати речення, вставляючи потрібні за змістом речення з довідки. Виділити означення, визначити їх вид.

I досі сниться : під горою, Між вербами та над водою,

... хаточка. Сидить

Неначе й досі ... дід

Коло хатиночки і бавить

... Ta ...

... внуча.

(«І досі сниться...»)

❖ Довідка: біленька, сивий, хорошеє, кучеряве, своє, маленькеє.

Означає предмет, на який спрямована дія (процес чи стан) або відповідно до якого ця дія (процес чи стан) відбувається

Відповідає на запитання непрямих відмінків

Додаток

Частинами мови, ужитнын в ролі іменника

Пов'язується з підметом, присудком або іншим другорядним членом речення (додатком і означенням)

Вибірково-розподільна робота

Виписати словосполучення з прямими і непрямими додатками. Заповнити

таблицю.

Прямі додатки Вітре буйний! Ти з морем говориш, — Збуди його, заграй ти з ним, Спитай синє море... («Думка»)

Вичуняла Катерина, Одсуне кватирку, Поглядає на улицю, Колише дитинку. («Катерина»)

За карії оченята, За чорнії брови Серце рвалось,сміялося, Виливало мову... («Думи мої»)

Журбою Не накличу собі долі, Коли так не маю. («Думи мої») Непрямі додатки Повий мою головоньку,

Росою умий

І вітами широкими

Од сонця закрий.

(«В казематі»)

Дівчаточка на музиках У червоних черевиках,-Я світом нуджу, Без розкоші, без любові Зношу свої чорні брови, У наймах зношу! («Якби мені черевики»)

... Не зри!
Сльозу пророчую утри!
Заквітчай голову дівочу
Лілеями та тим рясним
Червоним маком.
(«Марія»)

•Дослідження-зіставлення
Виразно прочитати уривки з творів
Т.Шевченка. Дослідити, які виділені слова виступають обставинами, а які додатками.

•Свій вибір умотивувати.

Ледве встала,поклонилась, Вийшла мовчки з хати... Пішла <u>в садок</u> у вишневий, Богу помолилась... («Катерина»)

... Я умерлаЗимою <u>під тином</u>,А весною процвіла яЦвітом <u>при долині</u>...(«Лілея»)

Породила мене мати <u>В</u> високих<u>палатах</u>
Та й понесла <u>серед ночі</u> <u>У Дніпрі</u>скупати. («Русалка»)

<u>Із-за Дністра</u> пішли цигане <u>І на Волинь</u>,і<u>на Украйну.</u> («Відьма»)

<u>В неволі</u> тяжко,хоча й волі, Сказать по правді,не було. Та все-таки якось жилось, Хоть на чужому, та <u>на полі</u>. («В неволі тяжко»)

На ниву в жито уночі, На полі, на роздоллі, Злітались поволі Сичі Пожартувать, Поміркувати... («Сичі»)

•Робота з сигнальними картками

Червоний колір — прямий додаток. Чорний — непрямий додаток.

Прочитайте знову тую славу. Та читайте од слова до слова. Так от як кров свою лили батьки і вам, синам, передали свої кайдани.

Доборолась Україна до самого краю. Гірше ляха свої діти її розпинають.

Праведную кров із ребер точать. Побачите живу славу дідів своїх.

Я ридаю. Як згадаю діла незабуті дідів наших.

Обніміте ж, брати мої, найменшого брата.

• Групова робота

Об'єднатися у три команди. Перша виконує завдання на картці №1, друга - №2, третя - №3 (картки із завданнями).

Картка №1

Виписати з «Кобзаря» по 2 речення з прямим і непрямим додатком.

Картка №2

Виписати з «Кобзаря» по 2 речення з узгодженим і неузгодженим означенням.

Картка №3

Виписати з «Кобзаря» 4 речення з обставинами.

• Творча робота «Асоціації»

Використовуючи означення, розповісти про Т.Шевченка.

ЗАВДАННЯ – ГІПОТЕЗА

Доведіть або спростуйте тезу: "Слово другорядний означає: не основний, менш важливий. Отже, другорядні члени речення менш важливі для вираження думок"

